

Redactare: *Ioana Bârzeanu* și cărți

Tehnoredactare: *Mariana Radu*

Copertă: *Luca Emil Cornel*

Titlul original: *PLAYING TO THE EDGE. AMERICAN INTELLIGENCE  
IN THE AGE OF TERROR*

Copyright © 2016, Michael Hayden

All rights reserved

© 2018 Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate  
editurii METEOR PUBLISHING

Contact:

Tel./Fax: 021.222.83.80

E-mail: [editura@meteorpress.ro](mailto:editura@meteorpress.ro)

Distribuție la:

Tel./Fax: 021.222.83.80

E-mail: [carte@meteorpress.ro](mailto:carte@meteorpress.ro)

[www.meteorpress.ro](http://www.meteorpress.ro)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HAYDEN MICHAEL V.

*Pe muchie de cuțit : Serviciile secrete americane în epoca terorii /*

Michael V. Hayden ; trad. din lb. engleză de Mihai-Dan Pavelescu.

- București : Meteor Publishing, 2018

Index

ISBN 978-606-910-101-8

I. Pavelescu, Mihai Dan (trad.)

355.40

*Michael V. Hayden*

# PE MUCHIE DE CUȚIT

**Serviciile secrete americane  
în epoca terorii**

Traducere din limba engleză  
de *Mihai-Dan Pavelescu*

## Despre autor

Michael V. Hayden a fost general cu patru stele în Forțele Aeriene americane și director al Agenției Naționale de Securitate (NSA), prim-adjunct al directorului Serviciilor Naționale de Informații (NI) și director al Agenției Centrale de Informații (CIA). În prezent este director al companiei de consultanță de securitate Chertoff Group, înființată de Michael Chertoff, fost secretar al Departamentului pentru Securitate Internă. Hayden este de asemenea profesor invitat la George Mason University School of Policy, Government, and International Affairs.

## Cuprins

|                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Cuvânt-înainte</i> – DE CE AM SCRIS ACEASTĂ CARTE .....           | 9   |
| UNU                                                                  |     |
| A CĂZUT SISTEMUL                                                     |     |
| <b>FORT MEADE, MARYLAND, 1999-2000</b> .....                         | 13  |
| DOI                                                                  |     |
| O COMOARĂ NAȚIONALĂ... DAR PENTRU CÂT TIMP?                          |     |
| <b>FORT MEADE, MARYLAND, 2001-2005</b> .....                         | 20  |
| TREI                                                                 |     |
| PLECAREA LA RĂZBOI... CU UN MIC AJUTOR DIN PARTEA PRIETENILOR NOȘTRI |     |
| <b>FORT MEADE, MARYLAND, 2001-2003</b> .....                         | 41  |
| PATRU                                                                |     |
| PLECAREA LA RĂZBOI... DIN NOU ȘI DIN NOU                             |     |
| <b>FORT MEADE, MARYLAND, 2002-2005</b> .....                         | 64  |
| CINCI                                                                |     |
| STELLARWIND                                                          |     |
| <b>FORT MEADE, MARYLAND, 2001-2003</b> .....                         | 82  |
| ȘASE                                                                 |     |
| AFIȘAREA ÎN PUBLIC... NU NEAPĂRAT DE BUNĂVOIE                        |     |
| <b>FORT MEADE, MARYLAND, ȘI WASHINGTON, DC, 2004-2008</b> .....      | 112 |

ȘAPTE pentru oameni și cărți

|                                                                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| DREPTUL CETĂȚENILOR DE A FI INFORMAȚI... ȘI DE A FI ÎN<br>SIGURANȚĂ<br>FORT MEADE, MARYLAND, ȘI LANGLEY, VIRGINIA, 1999-2009 ..... | 134 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| OPT<br>VIAȚA ÎN DOMENIUL CIBERNETIC<br>SAN ANTONIO, TEXAS – FORT MEADE, MARYLAND – LANGLEY,<br>VIRGINIA, 1996-2010 ..... | 150 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| NOUĂ<br>ESTE OARE REALMENTE NECESAR?<br>ODNI, 2005-2006 ȘI ULTERIOR ..... | 178 |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|
| ZECE<br>„VREAU SĂ PREIEI CIA”<br>WASHINGTON, DC, MAI-SEPTEMBRIE 2006 ..... | 207 |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| UNSPREZECE<br>TREI PIESE „UȘOARE”<br>BAGDAD, ISLAMABAD, KABUL, 2006 ..... | 224 |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------|-----|
| DOISPREZECE<br>UN PUNCT DE VEDERE UNIC<br>LANGLEY, VIRGINIA, 2007-2008 ..... | 247 |
|------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| TREISPREZECE<br>ÎNTOARCEREA ACASĂ<br>PITTSBURGH, PENNSYLVANIA, 1945-2014 ..... | 275 |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|
| PAISPREZECE<br>„NU REACTOR, NU RĂZBOI”<br>AL-KIBAR, SIRIA, 2007-2008 ..... | 288 |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                                |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| CINCISPREZECE<br>SPIONAJ, BIROCRAȚIE ȘI VIAȚĂ DE FAMILIE<br>LANGLEY, VIRGINIA, 2006-2009 ..... | 305 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ȘAISPREZECE<br>IRAN: BOMBARDAMENT SAU BOMBA CEA MARE?<br>LANGLEY, VIRGINIA, 2007-2009 ..... | 326 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| ȘAPTESPREZECE<br>O AFACERE GLOBALĂ<br>LANGLEY, VIRGINIA, 2007-2009 ..... | 347 |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| OPTSPREZECE<br>„NU VOM PUTEA EXPLICA LIPSA NOASTRĂ DE ACȚIUNE”<br>WASHINGTON, DC, 2002-2009 ȘI ULTERIOR ..... | 369 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| NOUĂSPREZECE<br>TRANZIȚIE<br>CIA, NOIEMBRIE 2008-FEBRUARIE 2009 ..... | 393 |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| DOUĂZECI<br>„DOMNULE GENERAL, VOR PUBLICA NOTELE INFORMATIVE”<br>MCLEAN, VIRGINIA, 2009-2014 ..... | 419 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| DOUĂZECI ȘI UNU<br>SECTORUL PRIVAT<br>WASHINGTON, DC, 2009-2014 ..... | 446 |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|

|                                  |     |
|----------------------------------|-----|
| <i>Mulțumiri</i> .....           | 479 |
| <i>Glosar de abrevieri</i> ..... | 481 |
| <i>Index</i> .....               | 483 |

Deoarece este un volum de memorii, centrul de greutate se află în trecut, ceea ce va aduce în discuție, vrând-nevrând, și subiecte ca predări, detenții, interogări și neinspirat numitul program de „supraveghere internă”. În timp ce am scris cartea, am fost însă surprins de măsura în care experiențele m-au împins spre viitor, spre lucruri ca domeniul cibernetic și provocările sale, un domeniu de conflicte și cooperare a cărui importanță pare să crească de la o oră la alta.

Și, poate încă mai important, am fost împins spre problema relației pe termen lung dintre spionajul american și poporul american într-o epocă a diminuării încrederii în guvern și a extinderii amenințărilor globale.

Aș putea fi acuzat că-mi laud propria carte, dar sunt de părere că, în ciuda imperfecțiunilor noastre, suntem de fapt destul de pricepuți la spionaj. Este necesar să ne păstrăm această capacitate. Lumea nu va deveni mai sigură, iar spionajul rămâne prima noastră linie de apărare.

Dificultatea crescândă a acestei provocări a inspirat și titlul cărții: *Pe muchie de cuțit*. Serviciile secrete utilizează toate instrumentele și autoritățile disponibile, tot așa cum un jucător iscusit se folosește de tot terenul de joc, inclusiv de liniile de aut și de poartă.

În spionaj asta naște frecvent controverse și mă tem că nu vom mai putea proceda la fel pe viitor fără ca americanii să înțeleagă mai precis ce sunt și cu ce se ocupă serviciile secrete ale Statelor Unite, fără ca noi să facem (cel puțin metaforic) ceea ce i-am sugerat omologului meu australian în după-amiaza aceea însorită. De aceea am decis să relatez povestea aceasta, o poveste împărtășită de miile de oameni cu care am lucrat.

Trăgând linie finală, am fost norocos să fac parte dintr-o activitate atât de nobilă.

UNU

## A CĂZUT SISTEMUL

FORT MEADE, MARYLAND, 1999-2000

Era o seară rece de luni și urmăream știrile la televizor acasă, după cină, când a sunat telefonul. La serviciu apăruse o problemă cu computerele. O defecțiune de software scosese din funcțiune rețeaua Agenției Naționale de Securitate.

— Fă-mă să înțeleg, i-am spus ofițerului de serviciu, vorbind pe linia securizată. Despre ce este vorba?

— Despre *întregul* sistem.

Cauza fusese supraîncărcarea. Ulterior, unul dintre tehnicieni a spus că am fost victimele unei „furtuni de date”. Volumul brut al culegerii informațiilor copleșise capacitatea rețelelor noastre în forma în care fuseseră configurate. Putea fi asemănat cu un ciclon care ar inunda docurile robuste, digurile și falezile din apropiatul golf Chesapeake.

Nu fusese totuși *pe de-a întregul* vina noastră. De mulți ani NSA se confrunta cu reducerea bugetului, micșorarea personalului, îmbătrânirea infrastructurii și nu mai beneficiase decât de foarte puține noi angajări. Străduindu-ne din răspuțeri doar pentru a ține pasul, rețeaua devenise atât de încâlcită, încât nimeni nu părea să știe cum funcționa realmente. Nu exista nicio schemă de conexiuni reale pe care s-o poți consulta. Închipuți-vă personajul jucat de Darren McGavin băgând în priză bradul din *Poveste de Crăciun*. Așa eram noi.

Era 24 ianuarie 2000. Eram general cu trei stele<sup>2</sup> în Forțele Aeriene și îmi terminam a zecea lună ca director al Agenției Naționale de Securitate, cea mai mare și mai puternică agenție de spionaj americană. Eram încă relativ nou, dar n-aveam nevoie de ofițerul de serviciu ca să-mi explice magnitudinea problemei.

<sup>2</sup> Echivalent cu general-locotenent în Armata Română (*n.trad.*).

Informațiile rezultate din semnalele de comunicații, numite SIGINT, reprezintă un proces continuu, un fel de linie de producție de spionaj, în care comunicațiile sunt culese, procesate, analizate și raportate non-stop. La momentul respectiv, atât sateliții, cât și punctele de culegere terestre din toată lumea continuau să intercepteze comunicații, iar uriașul lor input – apeluri telefonice, faxuri, semnale radio – continuau să se reverse în memoriile-tampon. Dar după ce erau culese, datele înghețau. Nu le puteam transfera. Nimeni nu le putea accesa. Nimeni nu le putea analiza. În scurt timp, beneficiarii informațiilor aveau să observe că ceva nu era în regulă. Ei puteau sesiza când datele pe care le primeau dimineața apăreau încet sau nu apăreau deloc. Din toate punctele de vedere, NSA era în moarte clinică.

I-am telefonat nervos lui George Tenet, directorul CIA, pe o linie securizată și i-am transmis vestea. Niciunul dintre noi nu putea face nimic, decât să-i lăsăm pe tehnicieni să încerce să-și dea seama ce se întâmplase. În calitate de păstrători ai secretelor națiunii, aveam acum un alt secret pe care să-l păstrăm – un secret pe care Saddam Hussein, Osama bin Laden sau orice alt inamic l-ar fi putut utiliza în avantajul său hotărâtor.

A doua zi dimineață, singura noastră consolă a fost zăpada: zona Washingtonului a fost supusă unui viscol cumplit, care a blocat toate activitățile guvernului federal, oferind un răgaz armatei de ingineri și tehnicieni de computere pe care o mobilizasem – scăpată acum de personal care s-o încurce – de a scoate agenția din comă. După ce au trecut însă două zile în care nu s-a înregistrat niciun progres, disperarea a sporit. Joi dimineață, când matematicienii, translatorii și analiștii au revenit la muncă, au găsit un mesaj scris de mână și lipit pe toate ușile și cititoarele de ecusoane. Cu o modestie uimitoare, noi anunțăm: „Din cauza unor probleme intermitente apărute în rețea, consultați-vă superiorul înainte de a vă conecta.”

Căderea sistemului devenise acum o autentică criză de securitate. La amiază am convocat în grabă o ședință generală și am pășit pe scena din aula Friedman a agenției (care poartă numele soților William și Elizebeth, pionieri ai criptologiei americane), de unde am anunțat mii de angajați – atât direct, cât și prin intermediul televiziunii în circuit închis – ce se întâmplase.

— Noi suntem păstrătorii secretelor națiunii, am rostit la sfârșitul prezentării mele îndârjite. Dacă se va auzi în exterior despre ceea ce s-a întâmplat, riscul ca unii compatrioți să fie răniți va crește. Cei care doresc răul țării și cetățenilor ei vor fi încurajați. Ceea ce v-am spus acum nu este partea a doua a frazei pe care s-o roștiți seara acasă în timp ce spălați vasele și care începe cu: „Draga mea, n-o să-ți vină să crezi ce mi s-a întâmplat azi la serviciu”. Nu – este absolut secret și nu iese dintre pereții acestia.

„Căderea sistemului” era metafora perfectă pentru o agenție care necesita cu disperare schimbarea. Computerele vechi reprezentau o problemă, însă realitatea era de fapt mult mai sumbră.

NSA trebuia neapărat să se reinventeze. Moștenitoarea faptelor eroice ale spărgătorilor de coduri din al Doilea Război Mondial, NSA a fost creată în secret de Harry Truman în anul 1952. Mulți consideră informațiile rezultate din semnalele de comunicații ca fiind chiar mai valoroase decât informațiile culese de oameni sau de sateliți, deoarece cantitatea și calitatea produsului informativ sunt enorme.

În același timp însă sunt și fragile. Adesea spionii sunt greu de depistat, totuși un adversar poate să neutralizeze chiar și un sistem SIGINT ingenios, pur și simplu prin dezactivarea telefonului. Interceptarea comunicațiilor și spargerea codurilor necesită un secret absolut, așa că NSA a împins secretomania la extreme. Majoritatea americanilor n-au știut de existența agenției nici chiar după ce trecuseră decenii de la înființarea ei.

După care mulți au aflat în cele mai nefavorabile circumstanțe. În 1975, o comisie senatorială condusă de senatorul Frank Church a dezvăluit că NSA depășise limitele misiunii de culegere de informații externe stabilite de Truman și spionase în interiorul țării persoane ca Jane Fonda, Joan Baez și Benjamin Spock.

Dezvăluirea aceea a atras după sine legi și reglementări ce au limitat strict acțiunile NSA, mai ales în privința „persoanelor americane”, așa cum le definea agenția, ceea ce însemna practic oricine din Statele Unite, dar și cetățenii americani din străinătate. Agenția a respectat regulile acelea cu atâta rigoare, încât în ultimii ani a fost criticată că era prea precaută.

Succesul NSA în timpul Războiului Rece se datorase bugetului masiv, tehnologiei superioare și luxului de a avea un singur adversar

principal – URSS – care nu se bucura de niciunul dintre acele două prime avantaje ale noastre. Acum însă toți acești piloni se năruiau. Deși continua să fie unul dintre cei mai mari angajatori din statul Maryland, NSA pierduse 30% din buget și cam tot atâta personal în anii 1990. Și în loc să înfrunte un singur adversar înapoiat, oligarhic, inferior tehnologic și lent în mișcări, ea se străduia acum să-și desfășoare forțele împotriva grupărilor teroriste greu de prins, cartelurilor de droguri și statelor instabile, care utilizau telefoane mobile, internetul și tehnologiile moderne de comunicații. Toate acestea se adăugau pe lista de ținte tradiționale ca Rusia, China și Coreea de Nord.

Tot mai multe comunicații erau codificate cu sisteme de criptare comerciale noi și puternice, care se dovedeau practic imposibil de descifrat. În plus, volumul comunicațiilor globale explodase pur și simplu, deoarece tot mai multe mesaje erau expediate prin cabluri de fibră optică, dificil de interceptat. Iar cablurile acestea de bandă largă se extindeau în toată lumea cu o viteză de sute de kilometri pe oră. Fluxul modern de date amenința să înece NSA într-un ocean tulbure de biți.

În lumea aceasta nouă, industria privată și investițiile comerciale erau cele care alimentau progresele tehnologice, dar cultul secretomaniei sale izolase NSA de dinamismul pieței. În 1999, Comisia Permanentă pentru Serviciile de Informații a Camerei Reprezentanților SUA a declarat că NSA se confrunta cu „probleme serioase”, având nevoie disperată de capital și leadership. În prima mea întâlnire în calitate de director al NSA cu Porter Goss, președintele comisiei respective, acesta mi-a spus:

— Domnule general, va trebui să marchezi din primele șuturi la poartă.

În același timp, libertarienii drepturilor civile, activiștii vieții private și întreprinzătorii sistemelor de criptare – ca să nu mai amintesc de Parlamentul European și de mii, poate milioane de cetățeni europeni – puneau sub semnul întrebării necesitatea existenței unei astfel de agenții, descriind NSA ca pe o „amenințare extremă la adresa vieții private a oamenilor din toată lumea”, așa cum afirma site-ul ACLU (American Civil Liberties Union), Uniunea Libertăților Civile Americane.

În 1997, cu doi ani înainte să devin director, Parlamentul European solicitase un raport despre un program numit Echelon. Raportul respectiv ajunsese la concluzia că NSA și partenerii săi anglo-americani erau capabili să intercepteze toate faxurile, convorbirile telefonice și e-mailurile din Europa, că furau secretele companiilor europene și le transmiteau concurenței.

Dincolo de spionajul industrial, pe europeni îi îngrijora de asemenea încălcarea vieții private individuale, întrucât legile și reglementările Statelor Unite ce împiedicau NSA să-i spioneze pe americani nu ofereau protecție similară pentru străini. În 1999, controversa aceasta atrăsese atenția libertarienilor drepturilor civile din SUA, care se temeau că NSA reîncepuse să-i spioneze pe americani.

Ironia era evidentă: NSA era o agenție acuzată simultan de omnipotență și de incompetență. Ea devenise oarbă, *totuși* citea e-mailurile tuturor.

Pana informatică din ianuarie nu a făcut decât să confirme temerile cele mai rele legate de tehnologia perimată a agenției și de birocrăția sa greoaie. După ședința generală, i-am convocat pe inginerii și tehnicienii de vârf ai NSA și le-am spus cât de serioasă devenise criza. Informarea zilnică a președintelui se subțiasse considerabil.

Practic, doar o treime din producția SIGINT mai continua, mai exact fracțiunea produsă de aliații noștri sau de stațiile de culegere americane care-și puteau procesa singure datele. Însă două treimi continuau să zacă neprelucrate în memoriile noastre tampon.

Tenet continua să ne acorde timp pentru găsirea unei soluții, dar presiunea creștea „la centru”. Cei din NSA au înțeles. Ca veterani ce iubeau agenția, ei au înțeles poate mai bine decât mine.

Situația a început să se deterioreze joi seară. Printr-o coincidență, era a treizeci și doua aniversare a căsătoriei mele. În seara aceea, în timp ce sistemul dădea unele semne de viață, am invitat-o pe soția mea Jeanine la cină în hanul Stone Manor, aflat la vest de Frederick. În drum spre casă, m-a sunat directorul adjunct pentru tehnologie, Bob Stevens, care mi-a spus că trebuia să discutăm „în siguranță”. Imediat cum am ajuns acasă i-am telefonat pe o linie securizată.